

В преданията за съкровища се утвърждава и възпроизвежда схема за укрито съкровище със специфичен контекст и “секретен” код.

Всеки тип съкровище (Демирев 2006: 7–14) има своите семантично обосоновани топоси, участващи активно в организацията на пространството като носители на културна и историческа информация. Всяко съкровище представлява динамичен подстъп към нейното възпроизвеждане, но с онази специфика, която е определяща и за пространствената му позиция.

И в този процес е определящ принципът на взаимоотношенията между локус и универсум (Живкова, Живков 2001). А в преданията за съкровище, освен всичко останало, интрепретацията на пространството е продуцирана и от митологията на златото и преплитането на мит и история (Маразов 1994). В този смисъл трябва да се има предвид онази категоричност на фолклорния тип историческо знание в тези предания, в които общи за етноса събития и персонажи се осмислят в местен дискурс (Живкова, Живков 2001: 18). Този детайл е може би най-важният с оглед проявите на локалните варианти на фолклорно-митологичното мислене в контекста на етническите универсалии.

Разбира се, когато се разглеждат тези явления, не трябва да се забравя и отпечатъкът на иманярството като своеобразно явление и същността на иманярската общност, и преди всичко нейният секретен характер (Хаджийски 1962: 388–411; Живкова, Живков 2001: 17).

Не може и не бива да се подминават като определящ фактор процесите на утвърждаване на личностна и общностна идентичност, в чийто контекст съкровището се осмисля в конкретна ценностна съизмеримост съобразно на следената ценностна система (Демирев 2005).

Знанието за съкровище е само хипотеза за съществуването му. Но тази хипотеза кореспондира с различни пластовете от комплекса фолклорно знание, което ѝ придава митоисторичен смисъл и я прави част от системата културни факти със свои пространствени измерения, изразени в динамиката на топообразуването в локален и общоетнически план.

Типът съкровище, неговата същност, съдържание, собственост са категоричният определител в този процес. А всеки тип съкровище се осмисля чрез неговия собственик-скривател. Същност в това се състои и другият важен момент – всяко богатство става съкровище след скриването му от неговия собственик. Затова често наименованието му е съответстващо на името на собственика. В други случаи се именува според етническата му принадлежност (*римско, византийско, турско, българско* и т.н., понякога се посочва и името на императора, царя, султана), или се назовава според неговия социален и обществен статус – *манастирско, хайдушко* и др. В този контекст битуват и наименованията на местности, свързани със съкровище. Тук прозира ясно и онзи смисъл, съотнасящ се директно с конкретна идентичност – личностна, общностна, етническа и т.н. Тя е в основата, както споменах, на утвърждаването степента на ценностното осмисляне на всяко съкровище, което определя